

Марина КОМІНА,

orcid.org/0000-0003-2973-0165

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри іноземних мов

Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського

(Харків, Україна) *komina.hnusa@gmail.com*

Тетяна БОРОВЕНСЬКА,

orcid.org/0000-0001-8866-9312

старший викладач кафедри іноземних мов

Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського

(Харків, Україна) *borovenskaya28@gmail.com*

ОСОБЛИВОСТІ ФОНЕТИЧНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІТАЛІЙСЬКОЇ МОВ ЯК ДРУГОЇ ТА ТРЕТЬОЇ ІНОЗЕМНИХ

Метою дослідження було виявити та проаналізувати найтипівіші прояви фонетичної інтерференції в усному українському та італійському ініомовному мовленні, а також з'ясувати причини її виникнення з урахуванням попереднього мовного досвіду студентів. Теоретико-методологічну основу роботи склали напрацювання, присвячені викладу теоретичних аспектів методики викладання «третьої мови» у контексті плюрилінгвальної освіти та явища мовної інтерференції, зокрема на фонетичному рівні. За допомогою порівняльного та описового методів проаналізовано основні орфоепічні помилки українських та китайських здобувачів, для яких, наприклад, італійська є третьою після рідної української й іноземної англійської та четвертою після рідної китайської, іноземних англійської й української мов. Сформульовано основні фактори, що впливають на характер подібного міжмовного впливу (типологічна спорідненість/віддаленість мов, своєрідність їхньої функціональної ролі в освітньому процесі, порядок опанування іноземних мов тощо). У ході дослідження було враховано й основні типологічні особливості англійської, італійської, китайської та української фонетичних систем, такі як: якісна та кількісна характеристика звуків за артикуляційно-акустичними ознаками, фонологічні опозиції, специфіка наголошування та інтонування тощо. Встановлено, що фонетична інтерференція у такому багатомовному контексті має комплексний характер та охоплює артикуляційний, просодичний та графічно-фонетичний рівні. Отримані результати засвідчили важливість урахування свідомого лінгвістичного досвіду та сформованого ініомовного репертуару конкретної студентської аудиторії. Перспективним визнано розроблення єдиної ефективної лінгводидактичної стратегії комплексної орфоепічної роботи в межах одного закладу вищої освіти в умовах одночасного опанування кількох іноземних мов.

Ключові слова: плюрилінгвістичний підхід, «третья мова», фонетична інтерференція, типологічні особливості, українське ініомовне мовлення, італійська фонетична система.

Maryna KOMINA,

orcid.org/0000-0003-2973-0165

Candidate of Philological Sciences,

Senior Lecturer at the Foreign Languages Department

Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts

(Kharkiv, Ukraine) *komina.hnusa@gmail.com*

Tetiana BOROVENSKA,

orcid.org/0000-0001-8866-9312

Senior Lecturer at the Foreign Languages Department

Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts

(Kharkiv, Ukraine) *borovenskaya28@gmail.com*

FEATURES OF PHONETIC INTERFERENCE WHEN LEARNING UKRAINIAN AND ITALIAN AS SECOND AND THIRD FOREIGN LANGUAGES

The aim of the study was to identify and analyze the most typical manifestations of phonetic interference in spoken Ukrainian and Italian foreign language speech, as well as to determine the causes for its occurrence, taking into account

the students' previous language experience. The theoretical and methodological basis of the work was formed by developments devoted to the presentation of theoretical aspects of the methodology of teaching a «third language» in the context of plurilingual education and the phenomenon of language interference, in particular at the phonetic level. Using comparative and descriptive methods, the main orthoepic errors of Ukrainian and Chinese learners were analyzed, for whom, for example, Italian is the third language after their native Ukrainian and foreign English, and the fourth after their native Chinese, foreign English and Ukrainian. The main factors influencing the nature of such interlingual influence (typological similarity/distance between languages, the peculiarity of their functional role in the educational process, the order of foreign language acquisition, etc.) are formulated. The study also took into account the main typological features of the English, Italian, Chinese and Ukrainian phonetic systems, such as: qualitative and quantitative characteristics of sounds according to articulatory and acoustic features, phonological oppositions, specifics of stress and intonation, etc. It was established that phonetic interference in such a multilingual context is complex in nature and covers the articulatory, prosodic and graphic-phonetic levels. The results obtained demonstrated the importance of taking into account the conscious linguistic experience and the established foreign language repertoire of a specific student audience. The development of a unified and effective linguistic and didactic strategy for comprehensive orthoepic work within a single higher education institution in the context of simultaneous acquisition of several foreign languages is considered a promising direction for further research.

Key words: plurilingual approach, «third language», phonetic interference, typological features, Ukrainian foreign language speech, Italian phonetic system.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток сучасного суспільства з притаманними йому глобалізаційними процесами, появою новітніх комунікаційних технологій та тенденціями до полікультурності не могли не вплинути на освітні потреби представників XXI століття. Плюрилінгвізм як здатність володіти кількома іноземними мовами стає однією з провідних якостей освіченої людини нашого часу, оскільки засвідчує безперервний розвитку її особистості та вміння долучатися до міжкультурної взаємодії. Так, одним із запитів здобувачів вищої освіти в Україні сьогодні є оволодіння не однією, а декількома іноземними мовами з проєкцією на фахове спрямування. Зокрема іноземні студенти вокальних профілізацій Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського мають можливість уже з першого курсу бакалаврату вивчати українську та італійську мови. Перша для них є мовою освітнього процесу, друга ж – базова для професійної діяльності. Відповідно, під час навчання у ЗВО в слухачів значною мірою розширюється загальна іншомовна комунікативна компетенція, в межах якої усі набуті мовні знання і досвід постають складовими, а структурні особливості вивчених мов переплітаються та вступають у двобічну взаємодію (Бігич та ін., 2013: 535). Подібний взаємозв'язок по суті є одним із виявів фонетичної інтерференції через вплив рідної (китайської) та інших вивчених раніше (англійської) мов. Саме це ми й визначаємо предметом цього дослідження.

Аналіз досліджень. Питання методики викладання кількох іноземних мов або реалізації концепції багатомовної освіти є розробленим в науковому світі, про що свідчить значна кількість вітчизняних і зарубіжних напрацювань, присвячених опануванню мов як однієї, так і різних мовних груп

(М. Захаревич, С. Ніколаєва, Т. Полонська, О. Тарнопольський; К. Бенсон, Дж. Сенос, У. Йесснер, Б. Хаммарберг та ін.). Щодо дослідження накладання фонетичних особливостей однієї мови на систему іншої з подальшим відхиленням від орфоепічних мовних норм встановлено, що ця тема не є вичерпною в українській лінгвістиці та має фрагментарний характер (Н. Бориско, О. Даниленко, К. Мізін, О. Огуй, та ін.). Тим більше досі не існує порівняльного аналізу прикладів мовної інтерференції на фонетичному рівні під час опанування української та італійської мов як другої та третьої іноземних.

Відтак **мета нашої роботи** – проаналізувати найпоширеніші приклади фонетичної інтерференції в усному українському та італійському мовленні студентів; з'ясувати основні причини виникнення цього явища й узагальнити найбільш дієві способи його уникнення або попередження.

Виклад основного матеріалу. Передусім варто зазначити, що плюрилінгвістичний підхід до опанування іноземних мов сприяє формуванню в конкретного мовця певної усвідомленої металінгвістичної парадигми, яка базується на спільних для всіх мов елементах, але при цьому забезпечує здатність цієї особи до абстрактно-логічних операцій з кількома мовними системами, передбачаючи можливість застосовувати вивчені мови для активної комунікації (Бігич та ін., 2013: 535).

Якщо говорити про теоретико-методологічну базу дослідження, слід звернути увагу на відмінності в понятійно-категоріальному апараті представників української та світової, так званих мультилінгвальних шкіл. Так, на вітчизняних теренах у методиці викладання кількох іноземних мов традиційно використовуються поняття: «рідна мова» (PM), «перша іноземна мова» (IM1), «друга іно-

земна мова» (М2) тощо (Бігич та ін., 2013; Даниленко, 2024). Тоді як західний науковий контекст оперує термінами «перша» (М1), «друга» (М2) і «третья» (М3) мови (Hammarberg, 2009). Подібна різниця не випадкова. Справа в тому, що, наприклад, Б. Хаммарберг уникає формулювання «рідна мова» через те, що все більше дітей зараз зростають в умовах білінгвального мовного середовища (Hammarberg, 2009: 127). Це часто пов'язано з міжнаціональними шлюбами або іншими соціально-політичними причинами. Натомість учений наполягає, що процес вивчення третьої (тобто другої іноземної) мови суттєво відрізняється від опанування другої (тобто першої іноземної), оскільки він спирається на вже наявний досвід засвоєння попередньої нерідної мови. Знання і стратегії вивчення М2 стають додатковим лінгвістичним ресурсом під час оволодіння наступною мовною системою М3.

Загалом, так званий *third language acquisition* як окремий напрям у методиці викладання іноземних мов, пов'язаний із засвоєнням М3 виник в 90-х роках ХХ ст. Згідно з його ідеями, у підсумку кожна наступна мова для інофона може мати інший порядковий номер, однак термін «третья мова» вживається для ілюстрування наявності самого досвіду вивчення іноземних мов, адже це кардинально відрізняє ситуацію, коли нерідна мова опановується вперше (Даниленко, 2024: 29).

Сформульований Б. Хаммарбергом та підтриманий іншими авторитетними лінгвістами особливий *status factor* другої мови демонструє той факт, що її вплив часто виявляється значно більшим, аніж вплив першої, тобто рідної. Це не завжди зумовлено типологічною близькістю М2 та М3 (вони можуть суттєво відрізнятися за структурними типами), але часто пов'язано з хронологічним накладанням періодів опанування цих мов, коли їх вивчають у тісній послідовності або взагалі одночасно (Hammarberg, 2009). Особливо помітна домінуюча роль другої мови на лексичному рівні, зокрема в ситуаціях спонтанного використання М3 та під час вибору стратегії комунікації.

Українська науковиця О. Даниленко, акцентує вплив психолінгвістичних та соціальних аспектів на явище трілінгвізму, стверджує, що багатомовна освіта неабияк розвиває особливі когнітивні навички мовця (Даниленко, 2024). Підкреслимо, що протягом останнього часу розроблено значну кількість лінгвістичних теорій та стратегій стосовно методики опанування великої кількості іноземних мов, але жодна з них, на нашу думку, не є вичерпною та еталонною на сьогодні. Складність полягає в численних варіаціях контексту, де від-

буваються процеси вивчення кожної нової мови, а також у різних психо-фізичних особливостях учнів (вік, інтелектуальні здібності, когнітивні навички, мотивація, етнопсихологічне підґрунтя).

Так чи так, процес оволодіння М3 здійснюється в умовах тісного контактування попередньо вивчених мов, що проявляється в закономірному накладанні їхніх норм – мовній інтерференції. Тому вважаємо за доцільне окреслити основні теоретичні аспекти цього питання. Наприклад, М. Кочерган, один із фундаторів української компаративної лінгвістики, розрізняє такі види інтерференції: фонетичну, граматичну, лексико-семантичну та стилістичну. Мовознавець називає першу одним із найстійкіших видів міжмовного впливу і стверджує, що найпершим її джерелом постає саме рідна мова, артикуляційні навички якої найбільш автоматизовані (Кочерган, 2006). Його погляди своєю чергою ґрунтувалися на напрацюваннях американського соціолінгвіста першої половини ХХ ст. У. Вайнрайха. Саме він представив світові основні типи фонічних інтерференційних відхилень, серед яких: недорозрізнення та надрозрізнення фонем, реінтерпретація розрізень (розмежування за хибними ознаками), субституція звуків (перенесення звука з рідної мови), фонотактичні помилки (вплив наголосу та інтонації) тощо (Weinreich, 1979).

Таким чином, наступним етапом нашого дослідження буде прослідкувати найчастотніші випадки подібного інтерференційного впливу під час викладання української та італійської мов як другої та третьої іноземних.

Коментуючи усне українське мовлення іноземних студентів, зокрема з Китаю, не можна не звернути увагу на вплив рідної мови. Як слушно зауважував М. Кочерган, інтерференція з М1 є найвідчутнішою саме на фонетичному рівні, адже автоматизувалася протягом багатьох років життя носіїв мови. Тому на початковому етапі важливо ретельно зіставити категорії мовних систем М1 та М2, щоб свідомо попередити ймовірний некоректний вплив на усне іншомовне мовлення, яке тільки формується.

Цікавою в цьому контексті є стаття Ма Юньфей, яка детально порівнює фонетичні системи типологічно далеких української та китайської мов. За словами дослідниці, в останній виділяють чотири варіанти інтонування складів: високий рівний, висхідний, спадно-висхідний і різко спадний тони. Вони майже не змінюються, але збігаються з морфемами, що не характерно для слов'янських мов (Ма Юньфей, 2009: 183). Китайські склади, подібно до слів, мають наголос і специфічне гра-

фічне зображення та можуть змінювати своє значення зі зміною тону. У нормативній путунхуа кількість складів чітко обмежена, тоді як в українській – все кардинально навпаки. Також цілком відсутні відповідники українських звуків [б], [в], [г], [д], відтак здобувачі замінюють їх найближчими у фонетичному плані китайськими відповідниками, що спричиняє поплутання і формування акценту. Не представлена в китайській і відмінність приголосних за глухістю/дзвінкістю, тому розрізняти [б] – [п], [г] – [к], [д] – [т] китайцям теж складно. Подібна ситуація й з твердістю/м'якістю, що призводить до численних орфоепічних порушень у їхньому мовленні (Ма Юньфей, 2009: 184).

Також незвичним для іноземних здобувачів з Китаю є поєднання двох дзвінких звуків, що зумовлює неадекватну вимову українських африкат [дж], [дз] (найближчі китайські варіанти – [zh], [z]). Відмінності, як стверджує науковиця, полягають у тому, що в утворенні [дж] присутній компонент какумінальної дзвінкої артикуляції, а [zh] – ретрофлексний й огублений, тобто глухий, що загалом не характерно для української мови; [дз] – також дзвінкий, дорсальний, а [z] – глухий, апікальний (Ма Юньфей, 2009: 184).

Окремо слід торкнутися проблеми відтворення носіями китайської мови українського дрижачого [p]. На нашу думку, необхідно почати з детального пояснення процесів функціонування мовленнєвого апарату україномовного носія під час творення цієї нової для китайців фонемі. Далі розвинути вміння диференціювати цю українську фонему з-поміж інших. А наступним етапом може стати вдосконалення дихальних навичок та артикуляційної моторики (фрикативний [p] за умови широкого піднятого вгору язика з подальшою вібрацією), необхідних для правильного відтворення фінального дрижачого [p] ізольовано та у зв'язному мовленні. Отже, йдеться про важливість логопедичної складової під час засвоєння орфоепічних навичок в іноземців.

Щодо проявів фонетичної інтерференції з англійської як М2 для китайських носіїв, які вивчають українську, тут ситуація дещо відрізняється. Досвід її опанування в переважній більшості є свідомим та високомотивованим, що засвідчує формування в студентів специфічного лінгвістичного мислення, яке дає їм змогу самостійно встановлювати аналогії між граматичними категоріями М1, М2, далі М3; зіставляти їх, визначати спільне та відмінне, а відтак забезпечує глибоке та адекватне засвоєння іншомовного матеріалу та є необхідною базою для його подальшого застосування в конкретних комунікативних ситуаціях (Даниленко, 2024: 57).

Однак негативний вплив фонетичних особливостей англійської мовної системи все ж має місце й про це можна говорити, наприклад, у контексті редукції ненаголошених голосних або аспірації вибухових глухих приголосних, адже оригінальні англійські [p], [t] і [k] супроводжуються коротким видихом на початку слова або наголошеного складу (в результаті отримуємо [p^hан] замість [пан], [t^hорт] замість [торт] тощо). Оглушення кінцевих дзвінких приголосних може спричинити поплутання значень слів ([друк] замість [друг], [крук] замість [круг] тощо). А палаталізовані приголосні фонемі в англійській мові взагалі відсутні. Ще одним відхиленням від орфоепічних норм української мови є акцентуаційні помилки (наявність двох наголосів, наголошування першого складу в складних словах англійської мови або прикінцевий голосовий акцент у словах із суфіксами *-eer*, *-ese*, *-ique*, *-ette* тощо). Також поширеними є нетипові для інтонаційні моделі, що провокує комунікативну неадекватність україномовного висловлювання. Різниця між типами інтонування названих мов криється в способах їх реалізації, функціональному навантаженні та ритмічній структурі мовлення (Лук'янченко, Боева, 2025: 35–39).

Загалом, як зазначають І. Лук'янченко та Е. Боева, типологічні характеристики фонетичних систем української та англійської мов суттєво відрізняються в аспектах кількості фонем (відповідно, 6 проти 20 голосних і 32 проти 24 приголосних), їх розподілі за якістю (відповідно, монофтонги проти монофтонгів і дифтонгів) та тривалістю (відповідно, відсутність системи розрізнення голосних за тривалістю проти довгих і коротких англійських звуків), а також в аспекті артикуляції (залежно від положення язика) тощо (Лук'янченко, Боева, 2025: 35–39).

Далі розглянемо прояви фонетичної інтерференції в процесі опанування італійської мови як другої та третьої іноземної на прикладі двох груп здобувачів: українських та китайських. Більшість наявних досліджень зосереджені на вивченні італійської як першої іноземної або розглядають загальні механізми міжмовного впливу без урахування багатомовного досвіду учнів. Тому подібний порівняльний підхід дасть змогу прослідкувати ці особливості та їхній вияв в усному італійському мовленні, зокрема на рівні фонетичної варіативності та міжмовного переносу.

У випадку українських студентів, для яких італійська є третьою мовою (М3) після англійської (М2), спостерігається перенесення артикуляційних, просодичних та сегментних моделей з першої

іноземної на другу. Це проявляється, наприклад, у труднощах із розрізненням і відтворенням італійських фонем, що не мають прямого еквівалента в англійській чи українській мовах. Такі феномени супроводжують порушення артикуляційної точності, зміну нормових схем наголосу та ритмічної структури вимови, що суттєво відрізняється від фонологічних систем рідної (M1) та першої іноземної (M2) мов.

Для китайських здобувачів, у яких італійська виступає четвертою мовою (M4) після китайської (M1), англійської (M2) та української (M3), фонетична інтерференція набуває ще більш складної форми: одночасно активуються кілька мовних систем, що можуть мати як подібні, так і кардинально відмінні фонетичні категорії. Внаслідок цього студенти демонструють підвищений рівень варіативності у вимові італійських фонем, більш часті випадки неправильного артикуляційного переносу та значні відхилення від нормативної італійської артикуляції. Особливо це помітно у випадках, коли типологічно віддалена фонологічна система китайської накладається на вже освоєні англійської та української моделі, що виявляється в сприйнятті й відтворенні складних для них фонем італійської. Зазначені явища узгоджуються з положеннями напрацьованих у галузі M3-фонології, згідно з якими фонетичні характеристики третьої чи наступних мов значною мірою залежать від того, які саме мовні системи були засвоєні раніше та як вони активуються у процесі нової мовної діяльності (Cabrelli Amaro, Wrembel, 2016). Аналогічно, емпіричні дослідження засвідчують, що міжмовна взаємодія в процесі M3-опанування може мати як прогресивний, так і регресивний характер, ускладнюючи формування нормативної вимови без цілеспрямованої орфоепічної роботи (Stan, 2024). Це передусім пов'язано з різними функціями попередньо вивчених мов.

Досвід викладання італійської українським та китайським здобувачам свідчить, що вплив англійської мови, як правило, має більш проблемний характер і часто ускладнює засвоєння італійської фонетичної системи, тоді як українська у випадку китайських студентів може виконувати допоміжну, посередницьку роль в автоматизації правильної артикуляції.

Для українських студентів, які вивчають італійську як третю мову після англійської, саме англійська фонетична база стає основним джерелом інтерференції. Це проявляється у тенденції поплутання італійських приголосних [c] та [ch] з англійськими відповідниками, у невиправданій палаталізації або фрикативній реалізації звуків,

а також у неточному відтворенні голосних [a] та [e]. Такий переніс суперечить фонетичним нормам італійської мови, де вокалізм є стабільним, а якісні відмінності голосних звуків мають системний характер і виконують смислорозрізнявальну функцію. Таким чином, англійська мова, попри типологічну близькість до італійської на лексичному рівні, на фонетичному – часто гальмує формування нормативної артикуляції італійською.

Натомість для китайських здобувачів негативний вплив англійської (M2) часто нейтралізується українською (M3), що значно полегшує перехід до італійської фонетичної системи (M4). Наявність в українській мові чіткої вокалічної системи, відсутність редуції голосних та стабільної артикуляції приголосних сприяє кращому засвоєнню італійських фонем і ритміко-інтонаційних моделей. Водночас це не усуває повністю інтерференційні процеси з M3, оскільки на графічно-фонетичному рівні вона може виступати джерелом специфічних орфоепічних труднощів. Зокрема у вимові італійських слів фіксується перенесення українських графемно-фонетичних відповідників, що призводить до систематичних помилок. Так, італійська літера *p* часто інтерпретується, як українська *p*, внаслідок чого слово *poesia* реалізується у вимові як *roesia*. Подібні випадки свідчать про активацію української графічної системи як домінуючої навчальної мови в процесі читання італійських текстів.

Окремої уваги заслуговує інтерференція, пов'язана з італійською літерою *m*, яка в окремих випадках вимовляється китайськими здобувачами, як [t]. Така помилка пояснюється зовнішньою подібністю італійської латинської літери *m* до рукописної або прописної української букви *m*, що активує неправильну фонетичну асоціацію. У результаті слово *mese* може звучати, як [tесе]. Подібні випадки підтверджують: фонетична інтерференція в багатомовних носіїв має не лише аудитивну, але й візуально-графічну природу, що особливо актуально в середовищі паралельного вивчення кількох мов.

Ще одним поширеним проявом міжмовного впливу є заміна італійського твердого приголосного [k] на [s]. Це зумовлено впливом англійської та української мов, де літера *c* часто асоціюється з м'яким або фрикативним звучанням. Унаслідок цього італійське слово *casa* реалізується у вимові як [sasa]. Аналогічні труднощі спостерігаються і у словах *come*, *capire*, *cultura*, де відсутність стабільної відповідності між графемою та фонемою у попередніх мовах призводить до некоректної артикуляції в італійській.

Сукупність наведених прикладів демонструє, що орфоепічні труднощі китайських здобувачів мають комплексний характер, зумовлений взаємодією кількох мовних систем, і потребують цілеспрямованої стратегії подолання у процесі навчання.

Висновки. Підсумовуючи, можемо констатувати, що процес опанування української та італійської мов як другої та третьої іноземних відбувається в умовах активної міжмовної взаємодії, у межах якої задіяні як рідна, так і раніше вивчені іноземні мови. Попередньо опановані мовні знання та навички некоректно асоціюються з навчальним матеріалом, яким потрібно оволодіти, що передусім проявляється на орфоепічному рівні. Встановлено, що фонетична інтерференція в контексті аналізованих мов виявляється системним явищем і має різну природу, залежно від типологічної близькості мов та послідовності їх засвоєння. Акцентовано автоматизований, часто підсвідомий

вияв китайської артикуляційної бази, як рідної для здобувачів з Китаю, в українському іншомовному мовленні. Доведено, що вплив англійської мовної системи натомість має більш усвідомлений характер і проявляється в навмисному перенесенні артикуляційних та просодичних моделей. Водночас українська як МЗ для китайських здобувачів може виконувати позитивну посередницьку функцію у формуванні італійської вимови, полегшуючи засвоєння вокалізму та ритміко-інтонаційних особливостей, хоча на графічно-фонетичному рівні також здатна спричинити специфічні орфоепічні помилки. Отримані результати підтверджують необхідність цілеспрямованої орфоепічної роботи в багатомовному освітньому середовищі. Доцільним може стати розроблення спеціальних стратегій навчання, спрямованих на усвідомлення джерел інтерференції та їх поступову нейтралізацію під час одночасного опанування кількох мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика* : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
2. Даниленко О. О. *Формування продуктивної граматичної компетентності майбутніх учителів у процесі самостійної роботи (англійська мова після німецької)*: дис. ... д-ра філософії : 011 Освітні, педагогічні науки / Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2024. 326 с.
3. Кочерган М. П. *Основи зіставного мовознавства* : підручник. Київ : Академія, 2006. 424 с.
4. Лук'яненко І. О., Боєва Е. В. *Порівняльна типологія англійської та української мов з практикумом*: навч. посіб. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2025. 286 с.
5. Ма Яньфей. *Порівняльна характеристика звуків українського та китайського мовлення в аспекті навчання китайських студентів української мови*. *Studia Linguistica*. 2009. Вип. 3. С. 182–185.
6. Cabrelli Amaro J., Wrembel M. *Investigating the acquisition of phonology in a third language – a state of the science and an outlook for future research*. *International Journal of Multilingualism*. 2016. Vol. 13, No. 4. P. 395–409.
7. Hammarberg B. *The factor «perceived crosslinguistic similarity» in third language production: How does it work? Processes in third language acquisition* / ed. by B. Hammarberg. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2009. P. 127–153.
8. Stan I. *A cross-linguistic study of L3 speech perception of voiced and voiceless stops*. *Estudios de Fonética Experimental*. 2024. No. 33. P. 137–152.
9. Weinreich U. *Languages in contact. Findings and problems*. With a preface by A. Martinet. 9th printing. The Hague: Mouton Publishers, 1979. 148 p.

REFERENCES

1. Bigich O. B., Borisko N. F., Boretska G. E., et al. (2013) *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka*. [Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice]: pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i lnhvistychnykh univrsytetiv / za zah. red. S. Yu. Nikolaievoi. Kyiv: Lenvit. 590. [in Ukrainian].
2. Danylenko O. O. (2024) *Formuvannia produktyvnoi hramatychnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv u protsesi samostiinoi roboty (anhliiska mova pislia nimetskoi)* [Formation of productive grammatical competence of future teachers in the process of independent work (English after German)] : dys. ... d-ra filosofii : 011 Osvitni, pedahohichni nauky. Ternopil'skyi nats. ped. un-t im. V. Hnatiuka, Ternopil. 326. [in Ukrainian].
3. Kocherhan, M. P. (2006) *Osnovy zistavnoho movoznavstva*: pidruchnyk. [Fundamentals of contrastive linguistics: textbook] Kyiv: Akademiia. 424. [in Ukrainian].
4. Lukianchenko I. O., Boieva E. V. (2025) *Porivnialna typolohiia anhliiskoi ta ukrainskoi mov z praktykumom: navchalnyi posibnyk*. [Comparative typology of English and Ukrainian with practical exercises: a study guide] Odessa: Vydavets Bukaiev Vadym Viktorovich. 286. [in Ukrainian].
5. Ma Yanfei. (2009) *Porivnialna kharakterystyka zvukiv ukrainskoho ta kytais'koho movlennia v aspekti navchannia kytais'kykh studentiv ukrainskoi movy*. [Comparative characteristics of Ukrainian and Chinese speech sounds in teaching Ukrainian to Chinese students] *Studia Linguistica*, 3. 182–185. [in Ukrainian].
6. Cabrelli Amaro J., Wrembel M. (2016) *Investigating the acquisition of phonology in a third language – a state of the science and an outlook for future research*. *International Journal of Multilingualism*, 13 (4). 395–409.

7. Hammarberg B. (2009) The factor «perceived crosslinguistic similarity» in third language production: How does it work? Processes in third language acquisition / ed. by B. Hammarberg. Edinburgh: Edinburgh University Press. 127–153.

8. Stan I. (2024) A cross-linguistic study of L3 speech perception of voiced and voiceless stops. Estudios de Fonética Experimental, 33. 137–152.

9. Weinreich U. (1979) Languages in contact. Findings and problems. With a preface by A. Martinet. 9th printing. The Hague: Mouton Publishers. 148.

Дата першого надходження статті до видання: 16.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 13.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.03.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

